

Rapport vedr. projekt ArkæoLAB, Holbæk Museum, 2013

Projektets formål

ArkæoLAB indgår som en del af en større vision, hvor museet ønsker at skabe et nyt image for arkæologien og for Holbæk Museum generelt. ArkæoLAB skal tiltrække og tale til flere brugergrupper, der normalt ikke interesserer sig for arkæologi og er inspireret af teorierne fra det engelske "Public Archeology".

Public Archeology har et mere vidtrækkende mål end blot at undervise i historie. Det handler om at arbejde med offentlige mål og målgrupper for at øge bevidstheden om arkæologi og at knytte aktiviteten til samfundets kulturpolitiske målsætninger. Arkæologisk formidling karakteriseres normalt af en mere eller mindre envejskommunikation af fakta til et særligt interesseret publikum. Public Archeology søger derimod aktivt et publikum uden nogen særlig interesse for arkæologi. Læringsperspektiv er et centralt aspekt i Public Archeology, hvor interaktionen i mødet kan ændre afsenderens og modtagerens roller. Formidlingen er ikke på forhånd styret, og regeret af den ene part, men vokser og udvikler sig i et samspil, hvilket fremmer forståelsen af sammenhæng.

Projektet tager udgangspunkt i en brugerundersøgelse om museets arkæologiske formidling (formidlingspulje 4/2010), hvor formålet har været at afdække målgruppernes forudsætninger, forventninger og behov forud for mødet med Holbæk Museum generelt og arkæologien specifikt.

Et af de formidlingsmæssige tiltag, der er vokset frem i processen, er tankerne om et ArkæoLAB, der tiltaler både i privat- og skoleregi. Tanken om at få lov til at være arkæolog for en dag tiltrækker 11-årige børn i høj grad. De er særligt glade for ideen om selv at grave, finde ting og være aktive på egen hånd. Det at få lov til at grave efter knogler, potteskår m.m. og sætte dem ind i en sammenhæng, tænder børnene. Den formidlede viden skal være let og overskuelig. Der må ikke være meget tekst på de forskellige stationer.

ArkæoLAB er tænkt som en katalysator for fælles oplevelser for hele familien, og handler ikke kun om, hvad vi som museum ved. ArkæoLAB handler i endnu højere grad om, hvordan vi ved det, og nogle gange endda om det, vi ikke ved. Her får museets brugere mulighed for at være arkæologer for en dag. Her finder de ting fra fortiden, analyserer fund og bidrager med egne fortolkninger. Projektet primære målgruppe er familier med børn, der iflg. Kulturstyrelsens brugerundersøgelse

er dårligt repræsenteret på Holbæk Museum. Projektets sekundære målgruppe er elever i 4. – 5. klasse.

Processen

Projektgruppen begyndte arbejdet med et par studieture. Først besøgte vi Bornholms Museum og deres Arkæologiske Aktivitetsrum. Den anden tur gik til Stockholm og Historiska Museet, hvor man gennem længere tid har arbejdet med Public Archeology. Her fortalte Katty Hauptman og Susanna Ziden om deres erfaringer med at arbejde med Public Archeology og tankerne bag Arkeoteket, hvor museets gæster selv kan prøve at være arkæolog.

Det var rigtig godt med de studieture. Her fik gruppen et fælles fodslag i henhold til Public Archeology og en masse input til den kommende udstilling.

Efter studieturen begyndte tilrettelæggelsen af formidlingsrummet i samarbejde med projektgruppen. De elever som havde deltaget i brugerundersøgelsen som sparringspartnere, var nu blevet tre år ældre og var blevet for store i henhold til målgruppen og desuden gik de nu i overbygningen på forskellige skoler.

Elever fra brugerundersøgelsen besøger ArkæoLAB.

I stedet fandt vi en ny 5. klasse fra Østre Skole i Holbæk, som har været sparringspartner i projektet. Her erfarede vi, at mange elever havde svært at forstå arkitektens tegninger. En stor del af forløbet i klassen har derfor foregået med hjælp af 3D billeder på storskærm og med fysiske genstande. Et ønske fra eleverne var, at der skulle være film i ArkæoLAB og derfor finder man nu en film i ArkæoLAB, som viser, hvordan arkæologerne arbejder. En anden ting var, at de gule veste med teksten "arkæolog" ikke var så vigtig for oplevelsen. Derfor har vi ikke købt et classesæt af veste, men kun et par stykker og det er frivilligt, om man vil tage vesten på, når man kommer på besøg med en klasse.

ArkæoLAB er opbygget omkring tre forskellige udgravninger. Det er lige meget, hvilken udgravning man vælger, i hvilken rækkefølge, og hvor mange udgravninger man laver. Til hver udgravning hører et opgaveark, hvor man skal finde ting i udgravningen og tilhørende feltstation. Fra vores studietur til Bornholm og Stockholm havde vi erfaret, at der flød en masse løse papir i udstillingerne og det har vi prøvet at minimere ved kun at have tre opgaveark.

De genstande man finder i udgravningerne er placeret i gulvmontre med glasplade i bunden af udgravningen eller i teltet. Da vi graver i ægte sand, var tanken, at glaspladerne skulle være af hærdet glas for at minimere slidtage. Desværre viste det sig, at vores gulvmontre var for små til det. Hærdet glas skal minimum være 160 mm X 160 mm, og vores gulvmontre måler 100 X 100 cm.

Vi har derfor valgt at afprøve akrylplade i nogle montre og glasplader i andre. Det har vist sig, at akrylpladen hurtigt bliver ridset. Vi må i udstillingens levetid fremadrettet regne med at udskifte glaspladerne jævnlige, da de også bliver ridsede.

Vi har valgt at lade gæsterne grave i 0 - 4 mm. sand. Sandet er vasket og frosset, men støver desværre så meget at både mennesker og udstillingens teknik får det dårligt. Vi arbejder pt. på at udskifte sandet til granitskærver 2 - 5 mm. Vi har indtil videre kunne holde støvet nede ved at vande sandet i udgravningerne hver morgen.

Når man har fundet de ting, man kan finde, skal man gå ind i Laboratoriet. Her kan man, ved at kigge i laboratoriets 16 skuffer, finde ud af hvad man har fundet i udgravningen. Da hver udgravning har sin farve, har vi prøvet at bruge farven fra udgravningen som kode til genstanden i skufferne. Det gør tolkningsarbejdet enklere for den, som ikke er så tålmodig.

I henhold til udarbejdelse af tekster har vi prøvet at skrive så almindelige mennesker kan forstå dem og undgå fagudtryk, hvilket har været en stor udfordring for museets arkæologer. Da hele ArkæoLAB er opbygget som et historisk puslespil, skulle f.eks. de forskellige tidsaldre ikke nævnes ved udgravningen.

Vi har valgt at lave tre forskellige udgravninger. En i Åmosen med genstande fra stenalderen, en i Svinninge med genstande fra jernalderen og en i Holbæk By, hvor man arbejder med metaldetektor og finder genstande fra middelalderen. Det er de forskellige udgravninger, der har været styrende i udvalget af genstande til laboratoriet.

I laboratoriet findes også en tidslinje med montre fra stenalder, bronzealder, jernalder, vikingetid og middelalder, hvor man kan få hjælp til datering. I Laboratoriet kan man også prøve at få et diplom efter endt udgravning.

I henhold til tidsplanen blev vi hurtigt forsinkede, fordi vi også er bevilget EU-midler til projektet. I EU's bevilling er der krav om, at forskellige opgaver skal i udbud. Det havde vi ikke taget højde for i tidsplanen. Desuden opførte vi ArkæoLAB i en bygning fra 1867, som undervejs har budt på mange overraskelser som vi ikke hellere havde taget højde for. Vi havde derfor ikke tid at afprøve ArkæoLAB i udvalgte familier og klasser inden åbningen, men vi har efter udstillingsåbningen af ArkæoLAB afprøvet med målgruppen og tilrettet efterfølgende.

ArkæoLAB åbnede den 7. februar for publikum. Den første uge var ArkæoLAB bemandet for at vejlede publikum og erfare, hvordan ArkæoLAB virker. Det har vist sig, at udstillingen passer perfekt til 11-årige drenge/piger og medfølgende voksne. Vi oplevede i vinterferien to 11-årige piger, som brugte 2,5 time i ArkæoLAB. Flere af bedsteforældrene har vendt tilbage med nye børnebørn. Vi har erfaret, at ArkæoLAB virker bedre, når det er bemandet og gæsterne ikke er

overladt til sig selv, hvilket også var de erfaringer, man havde gjort sig i Stockholm. Derfor har vi udviklet en besøgsguide, som udleveres i museets indgang, når man køber billet.

Når der er skoleklasser på besøg er det godt at dele gruppen, da udgravningerne ikke kan rumme mere end 3 - 4 elever ad gangen. Der er vores erfaring, at lærerne klarer besøget fint, hvis de har forberedt sig til besøget i udstillingen. Fra efteråret er der fra museets side planlagt lærerkurser om ArkæoLAB.

Lærerlockouten i april måned medførte, at vi fik rigtig mange børn med bedsteforældre på besøg i ArkæoLAB. Det har været glædeligt at se, hvor godt ArkæoLAB virker til denne målgruppe. Vi har også haft uventet mange forskellige institutioner på besøg i ArkæoLAB. Derfor besluttede vi os for at lave en workshop med pædagogstuderende fra University Collage Sjælland for at evaluere og videreudvikle ArkæoLAB som koncept. Det afviger fra den oprindelige projektplan, hvor vi havde tænkt os at evaluere med lærerstuderende. Vi startede workshoppen med at fortælle om museet som virksomhed og hvordan museet arbejder med inklusion og mangfoldighed. Efter det fik de studerende til opgave at planlægge et undervisningsforløb (forberedelse, på museet, og opfølgning) i ArkæoLAB og lave sig nogle didaktiske overvejelser i henhold til den målgruppe, de havde valgt. 43 studerende deltog i workshoppen og deres opgaver viser, at ArkæoLAB også kan bruges af institutioner på mange måder. Herfra har museets skoletjeneste også fået mange idéer om, hvordan man kan bruge ArkæoLAB i et mangfoldigt perspektiv.

De studerende var i øvrigt meget positive over besøget, og havde en oplevelse af, at de havde lært meget. Det var nyt for dem, at man kunne tænke læringsprocesser på den måde.

Samarbejde

Udstillingsgruppens kerne bestod af:

Anneli Kunosson (projektleder), museumsformidler på Holbæk Museum, Master of Arts in Education in History and Social Sciences, Master i Museology.

Niels Wickman, Museumsinspektør på Holbæk Museum, Cand. phil. arkæolog.

Lars Hastrup, Udstillingsarkitekt, Hastrup tegnestue.

I projektet har museet samarbejdet med Historiska Museet i Stockholm, hvor Susanna Ziden (*Producent, afdelingen for lärande*) har været konsulent. Vi har mødtes en gang på vores studietur til Stockholm. Det øvrige konsulentarbejde er foregået på mail og telefon, hvor Susanna har været meget engageret. Det har været rigtig godt at have en med i projektet som arbejder med Public Archeology og har egne erfaringer fra formidling i en lignende udstilling.

Endvidere har vi samarbejdet med Mette Rold, adjunkt, University College Sjælland, Cand. pæd. phil. Mette har været pædagogisk konsulent i projektet og været med i projektet fra vores første studietur til Bornholm. Mette har skrevet en artikel om ArkæoLAB ud fra et pædagogisk perspektiv som er tilgængelig via Learning Museum.

Den lokale detektorklub har været behjælpelig i afprøvning og udvælgelse af metaldetektorer til udstillingen.

Det har været meget berigende for de implicerede at arbejde på tværs af fagligheder. Vi har alle sammen fået en større indsigt og forståelse for hinandens kompetencer.

Vidensdeling

En regional temadag for arkæologer og formidlere er under udformning og vil blive afholdt på Holbæk Museum i begyndelsen af september. Her vil vi invitere Kathy Hauptmann fra Historiska Museet til at fortælle om Public Archeology. Denne dag skal også bruges som springbræt for det fortsatte arbejdet med Public Archeology i Museum Vestsjælland.

En artikel om ArkæoLAB i et pædagogisk perspektiv (Tiden - det sanselige og dannelsen – ArkæoLAB som transit) er tilgængelig via Learning Museums hjemmeside.

Projektets resultater og læringsudbytte

Det færdige ArkæoLAB tiltrækker og taler til et publikum uden forudgående interesse for arkæologi og historie. Projektet har videre inspireret til et fortsat samarbejde med Historiska Museet, Stockholm og et ønske om at udvikle metoder for, hvordan publikums perspektiv kan integreres i den arkæologiske formidling og museets virksomhed.